

CILVĒKA DZĪVES GĀJUMS

Rūdolfs Šteiners

CILVĒKA DZĪVES GĀJUMS NO GARAZINĀTNES REDZESPUNKTA

28.02.1907.

Senais grieķu mistēriju tempļa teiciens „Iepazīsti sevi!” pavada cilvēci visā tās attīstības gaitā kā mudinājums dziļāk izziņāt cilvēka būtni. Tas izsaka dziļu patiesību, taču ar šo teicienu ir tāpat kā ar visām lielajām patiesībām: pareizi saprastām tām piemīt universāla, varena nozīme, taču tās var ļoti viegli pārprast, un jo sevišķi tikko minēto. Sākotnēji ar to nebija domāts, ka cilvēkam jāapcer sava ikdienas patība, tāpat arī netika apgalvots, ka cilvēks var atrast visu zināšanu summu sevī. Ja mēs to saprotam pareizi, tad tiekam mudināti iepazīt cilvēka augstāko Patību.

Kur ir cilvēka augstākā Patība? Mēs varam paskaidrot, ko nozīmē šis teiciens, caur kādu salīdzinājumu. Skaidrs, ka bez acīm mēs nevarētu uztvert apkārtējo gaismu, bet tikpat droši mums nevarētu būt acis, ja telpā izplatītā Saules gaisma vispirms nebūtu šīs acis radījusi. Tieši gaisma, tā sakot, izmānīja acis no sākotnēji primitīvāka organisma, no dzīvas būtnes, kurai nebija acu, kurai apkārt bijusi tikai tumsa. Tādēļ tik dziļi pamatots ir Gētes teiktais: „Acis ir gaismas radītas un domātas gaismas uztverei.” Bet acis nav domātas sevis aplūkošanai. Ja mēs runātu no acu pozīcijas, tad būtu jāsaka: acis izpilda savu funkciju vislabāk tad, ja aizmirst sevi un iepazīst savu radītāju – gaismu. Acis nepildītu savu misiju, ja skatītos pašas sevī. Acu uzdevums jeb misija ir aizmirst savu iekšieni un iepazīt to, kas šo iekšieni ir radījis jeb acu augstāko Patību! Līdzīgi ir arī ar tā saucamo parasto patību. Arī tā nav nekas cits kā orgāns, instruments, un pašizziņa sasniedz jo augstāku pakāpi, jo vairāk šī cilvēka patība var aizmirst pati sevi, jo vairāk tā ievēro, ka ārpusaulē arī ir garīgā gaisma, kas radījusi mūsu garīgās acis un arvien vēl tās rada. Tādēļ pareizi saprasta pašizziņa nozīmē pašattīstību. Lūk, tas mums jāpatur prātā, ja gribam aplūkot tēmu, kas ir svarīgāka par jebkuru citu: pašizziņas tēmu visaugstākajā šī vārda nozīmē.

Ja aplūkojam cilvēku no dzimšanas līdz nāvei, ņemot vērā visu viņa būtni, mēs nedrīkstam aizmirst, ka jau pašā fiziskās esamības sākumā cilvēks kaut ko atnes sev līdzī; viņš neparādās šeit kā pilnīgi jauns veidojums, bet kā būtne, kurai aiz muguras ir daudzas Zemes dzīves un kura šajās dzīvēs ir izveidojusi savas individualitātes pamatkrastu. Ja gribam saprast, ko cilvēks atnes sev līdzī piedzimstot, mums jāaplūko viņa gaitas pēc nāves, jo tas mums parādīs, ko viņš saglabājis laikā starp nāvi un jaunu piedzimšanu, lai atnestu to līdzī jaunajā dzīvē.

Atcerēsimies, kas notiek, kad cilvēks nomirst. Vispirms viņš šajā pasaulē atstāj savu līķi. Būtiska atšķirība starp nāvi un miegu ir tā, ka, cilvēkam iemiegot, gultā paliek fiziskā un ēteriskā miesa, laukā tiek izcelta vien astrālā miesa un tas, ko mēs saucam par Es. Tāpat kā ķieģeļi nesakārtojas paši, lai uzceltu pili, tā arī fiziskiem spēkiem ir vajadzīga ētermiesa kā iekšējs arhitekts. Tā ir cieši saistīta ar cilvēku starp viņa dzimšanu un nāvi, uzturot fizisko vielu un spēku mijiedarbību organismā; tā ik brīdi glābj šo ķīmisko maisījumu no sabrukuma. Līdz ar nāvi tā iznāk laukā un atstāj

irstošo līķi. Savukārt miegā no ķermeņa izdalās tikai astrālā miesa kā patikas un ciešanu, iekāru un afektu nesēja, un kopā ar to fizisko miesu atstāj arī Es. Nāves gadījumā atdalās arī ēteriskā miesa un kādu laiku paliek kopā ar astrālo miesu un Es. Tas ir svarīgs mirklis cilvēka esamībā. Šajā mirklī viņa dvēselei zibenīgi garām aizrit atmiņas par visu līdzšinējo Zemes dzīvi no dzimšanas līdz nāvei kā liela panorāma vai glezna. Šajā brīdī mēs nejutām neko, kas būtu saistīts ar prieku vai ciešanām. Kā gleznas priekšā mēs nejutām naža dūrienu, kas tajā attēlots, tā arī šeit mēs nejutām sāpes un ciešanas, priekus un bēdas, kas slīd mums garām. Mēs stāvam pret aizritējušo dzīvi kā objektīvi tās skatītāji.

Pienāk brīdis, kad arī ētermiesas izšķīst vispārējā ēterā. No ētermiesas pāri paliek sava veida līdzšinējās dzīves izvilkums. Panorāma izzūd un izšķīst, taču, tāpat kā apkopojot kādas grāmatas saturu īsā anotācijā, arī visos turpmākajos ceļos noteikta ētermiesas esence paliek savienota ar cilvēku. Tāpat mums jāsaprot, ka blakus minētajai esencei saglabājas – lai arī ļoti niecīga, tikai kā viens spēka punkts – esence no cilvēka fiziskās miesas, protams, neredzama fiziskām acīm, kā spēka centrs. Tas tāpat ir saistīts ar ētermiesu un piešķir fiziskajai miesai cilvēcisko formu. Tālāk cilvēks iet cauri stāvoklim, kurā pamazām atradinās no saistības ar fizisko pasauli.

Tā tad – pēc nāves cilvēkam vēl paliek astrālā miesa. Lai saprastu, kā tā dzīvo, iztēlosimies, ka viss, ko cilvēks pārdzīvo, arī vizuāli šķiet baidas, paliek saistīts ar astrālo miesu. Fiziskā miesa nejut prieku, tai nepiemīt iekāres; tā ir astrālās miesas instruments, kura ar tās starpniecību pārdzīvo savus priekus un baidas. Ja mēs redzam, piemēram, kādu gardēdi, tā nav viņa fiziskā miesa, kas bauda garšīgu ēdienu; to sajūt astrālā miesa, kas izmanto fiziskos maņu orgānus kā instrumentus savas garšas apkalpošanai. Taču baudkāre paliek arī pēc fiziskās miesas atstāšanas, tikai trūkst instrumentu, lai to apmierinātu. Te atklājas astrālās miesas daba pēc nāves. Situācija līdzinās slāpēm vietā, kur nevar atrast ūdeni. Astrālā miesa kāro pēc kaut kā, vēlas baudīt, piedzīvot afektus, kas tai piemita agrāk, un tas līdzinās dedzinošām slāpēm – nevis tādēļ, ka nav vēlamā lietu, bet tādēļ, ka tai trūkst orgānu baidas izjūtai. Tieši tādēļ dažādās reliģijās tiek runāts par uguns mokām, kas cilvēkam jāizcieš pēc nāves. Tas ir piemērs, kas raksturo astrālās miesas situāciju pēc nāves.

Astrālā miesa kamalokā uzturas tik ilgi, kamēr atradinās no savas saiknes ar fizisko miesu. Astrālajai miesai pamazām jāatbrīvojas no tā, kas tai tika piegādāts caur fizisko miesu. Cilvēks, kas jau dzīves laikā šķīsta savus afektus, kuram vairs nepatīk vienkārši vēdera prieki, bet interesē māksla vai garīgas lietas, saīsinās savu kamalokas laiku. Turpretī tas, kurš rod gandarījumu tikai no fizisko maņu dotā, ilgi dzīvos dedzinošo slāpju sfērā, un šis stāvoklis beigsies, kad viss, ko cilvēks astrālajā miesā vēl nav apgārojis, atkritīs no tās kā sava veida līķis, tāpat kā atkrita fiziskā un ētermiesas; un, jo vairāk atkritīs no tās, jo mazāk viņš būs savu astrālo miesu šķīstījis un tīrījis. No šķīstītās astrālās miesas vēlāk tiks paņemta astrālās miesas esence un pievienota tam, ko mēs esam nosaukuši par fiziskās un ēteriskās miesas esenci.

Tā nu Es ar šīm trīs esencēm ienāk gara pasaulē, kurā tam jāpārstrādā viss, ko viņš Zemes dzīvē ir pārdzīvojis un apguvis. To apstiprina fakts, ka cilvēks ienāk dzīvē ar vairāk vai mazāk izteiktām dotībām, kuras izpaužas jau bērnībā; mums tās tikai jāatrasa. Tas iespējams, pateicoties jaunajām spējām un dotībām no gara pasaulē pārveidotās dzīves pieredzes.

Katras Zemes dzīves beigās cilvēks šo trīs miesu esencēm kaut ko pievieno klāt. Tas, kurš piedzimst īpaši apdāvināts, ir labi izmantojis savas iepriekšējās dzīves pieredzi, pievienodams daudz lapu tai grāmatai, kurā „ierakstīta” viņa pieredze un sasniegumi no visām iepriekšējām dzīvē. Ar to cilvēks ienāk nākamajā dzīvē un saņem fizisko miesu no saviem fiziskajiem priekšgājējiem. Būtnes kodols, kas satur sevī līdzī atnestos augļus no agrākajām dzīvē, tiek saistīts pie tādas ģimenes, kura var

dot viņam fiziskās pazīmes, kas ļautu izmantot agrāk iegūtās dotības. Ne jau iedzimtās pazīmes nosaka cilvēka darbības lauku un spējas, tās tikai sagādā nepieciešamos instrumentus; spējas meklē sev iespēju saņemt vajadzīgos orgānus-instrumentus. Tāpat kā klavierspēles virtuozam ir vajadzīgs instruments, tā arī individualitātei, kas tiek ietērpta jaunā fiziskā miesā, jāsaņem pareizos instrumentus, lai varētu izpaust savas dotības fiziskajā pasaulē. Tādēļ maldās tie, kuri uzskata, ka pastāv tikai fiziskā iedzimtība. Protams, tā pastāv, bet tikai tādēļ, ka individualitāte jūt saistību ar vecākiem, kuri varētu dot tai atbilstošos instrumentus. Viss, kas laika gaitā ticis atmests, vēlāk atkal kristalizējas ap cilvēku, to visu cilvēks saņem atkal no jauna, lai nākamajā dzīvē varētu turpināt savas būtnes šķīstīšanu.

Esam sagādājuši materiālu cilvēka dzīves pirmajai pusei. Tagad mums nāksies atkārtot šo to no audzināšanas un skolas jautājumiem, izstrādāt tos tālāk cilvēka dzīves otrajai daļai, lai saprastu, kā pirmajā dzīves daļā attīstās fiziskā, ēteriskā un astrālā miesa, no kā ir atkarīga cilvēka dzīves laime un saturs. Šī ir svarīga tēma, mums jāsaprot, ka dzīvē valda vareni likumi, kuri gan piedzīvo daudz izmaiņu, tomēr visā visumā paliek derīgi. Tikai tas, kurš saprot likumus un vienmēr prot tos ievērot, pareizi iekļaujas dzīves ritumā un spēj arvien skaidrāk iet pretī savam aicinājumam.

Sāksim ar cilvēka piedzimšanu. Mēs jau esam runājuši par to, ka cilvēka piedzimšanas brīdī īstenībā piedzimst tikai viņa fiziskā miesa, kas līdz tam atradies mātes fiziskajā apvalkā. Embrija orgāni attīstās, pateicoties tam, ka tas no visām pusēm ir pasargāts. Un tagad viņš it kā atgrūž mātes apvalku, viņa fiziskā miesa pati saskaras ar fiziskiem elementiem un piedzīvo to iedarbību uz sevi. Cilvēkam piedzimstot, viņa ēteriskā un astrālā miesa vēl nav piedzimušas. Tās paliek ietītas mātes ēteriskajā un astrālajā apvalkā. Tikai garīgi ir redzamas abas šīs čaulas, kas apņem fizisko ķermeni un sargā to no tiešas ārējo iespaidu iedarbības. Ēteriskais apvalks apņem cilvēku līdz viņa septītajam dzīves gadam, līdz zobu maiņai. Tikai piedzimstot paša ēteriskajai miesai, nu jau par svešu kļuvušais apvalks tiek atgrūsts, līdzīgi kā tika atgrūsts fiziskais apvalks fiziskās miesas piedzimšanas mirklī. Un tikai līdz ar dzimumbrieduma sasniegšanu tiek pilnībā atstāta arī sveša kļuvusī astrālā čaula.

Mums jāsaprot, ka pirmajos septiņos dzīves gados pilnīgi brīvi darbojas tikai tā esence, kuru mēs nosaucām par fiziskās miesas esenci. Tā piešķir ķermenim formu un sāk veidot organisma fizisko struktūru. Iekšējie orgāni iegūst tiem atbilstošu formu, lai turpmāk tikai augtu lielāki. Tādēļ šajā dzīves posmā mums bērnam vidē jāgādā par visu, kas varētu veicināt viņa fiziskās struktūras attīstību. Saistībā ar to mēs lietojam divus brīnumvārdus: **atdarināšana** un piemērs jeb **paraugs**. Bērns atdarina visu, ko uztver savā apkārtnē, un, pateicoties tam, piešķir iekšējiem orgāniem vajadzīgo formu. Lai arī smadzenes, sasniedzot septīto gadu, ir vēl ļoti nepilnīgas, tās jau ir ieņēmušas noteiktu virzienu. Kas tām netiek iedots šajā laikā, to vēlāk vairs nevar panākt. Jaunie zobi ir fiziskā principa dominēšanas galējais punkts. Tas ir fiziskais princips, kas piešķir ķermenim un orgāniem to formu. Zobi visskaidrāk parāda, ka visi locekļi, arī mīkstie orgāni, ir konsolidējušies.

Mēs teicām, ka gaisma izmāna acu spēku ķermeņa ārpusē un rada redzes orgānu – acis. Mēs arī minējām, ka bērnam nav jādod gatavas lelles; pievērsām uzmanību tam, ka vesels bērns par tām priecāsies tikai īsu mirkli. Turpretī īstu prieku viņam sagādās, ja sasiesiet salveti tā, lai izveidotos galviņa, ar tinti iezīmēsiet tajā acis un ausis un dosiet viņam šādu rotaļlietu. Kā muskulis pieņemas spēkā tikai tad, ja tiek vingrināts, tā arī bērns, ar savu fantāziju pats papildinot to, kā lelei trūkst, veicina iekšējo orgānu uzbūvi. Tādēļ īpaši svarīgi ir ļaut bērnam iekšēji strādāt, ienesot viņa vidē to, kas sagādā prieku, kas caurstrāvo iekšējos orgānus ar patiku un baudu par savu apkārtni. Tas dod orgāniem spēku pareizi veidoties. Nekas negrauj bērna orgānus veiksmīgāk kā nepareiza vide un lietas. Fantāzija, kas bērnam ir aktīva, strādā pie iekšējo orgānu formas, tādēļ nav nekā nepareizāka, kā ačgārņa askētisma dēļ radināt bērnu pie esamības, kurā nav nekā priecīga. Pirmajos septiņos

gados prieks ir praktiķis un veselīgie dzīves instinkti ir veidotāji, kurus nedrīkst sabojāt. Ja bērns saņems pareizu uzturu, tas ļaus viņam priecāties par ēdienu, kas veicina dzīvi; nepareizs uzturs darīs bērnu slimu.

Garazinātne stāsta, kas ir nepieciešams katrā dzīves posmā. Tā pirmajos septiņos dzīves gados pārsvarā izpaužas iedzimtās pazīmes, jo cilvēkā strādā fiziskais princips, un bērnam jāļauj darboties netraucēti.

Runājot par uzturu, jāpiemin dziļā saikne starp mātes pienu un bērnu, kas izpaužas garīgās attiecībās starp māti un bērnu viņa pirmajos dzīves gados; māte, kura pati baro savu bērnu, to jūt. Mātes piens satur ne tikai fiziskas un ķīmiskas substances; tajā ir kas garīgi radniecīgs bērnam. Garazinātņi saskata tajā ko tādu, kas nāk no mātes ēteriskās miesas un, tā kā bērna ēteriskā miesa vēl nav piedzimusi, dzīves sākuma posmā viņš labi panes tikai to, kas ir mātes ētermiesas sagatavots. Tādejādi pastāv visai intīma saikne starp to, kas bērnam ir vajadzīgs, un viņa mātes doto. Apmēram 16 – 20% bērnu, kuri nomirst zīdaiņa vecumā, barojušas mātes pašas; 26 – 30% barojušas svešas sievietes. Te var novērot mijiedarbību starp ētermiesām. Pirmajos dzīves gados fiziski izpaužas noteiktas raksturīgas īpašības. Izveidojas arī galvenās cilvēku dzimta pazīmes, kas konsolidējas, sacietē un piešķir fiziskajai miesai noteikta dzimuma pazīmes. Tikai pēc tam sejā parādās ģimenei raksturīgie vaibsti.

Laikā no 7. līdz 14. dzīves gadam, kā jau tika minēts, brīnumvārdi ir **vēlme līdzināties** (*Nacheiferung*) un **autoritāte**. Šajā laikā bērnam vajadzīgs cilvēks, kuru viņš uztvertu kā skaistuma un gudrības iemiesojumu. Viņam nepieciešams cilvēks, kurā būtu iemiesoti augsti principi un gudrība. Šajā laikā daudz labāk par morālu sprediķi bērnam palīdz dzīvs paraugs, kurš rāda ceļu uz Olimpu. Iespēja vērot cilvēku un izjust tā priekšā dziļu cieņu atstāj iespaidu uz visu viņa turpmāko dzīvi. Es tagad runāju par pašsaprotamu cieņu un vēlmi sekot skaistam paraugam, kas piemīt bērniem un pusaudžiem norādītajā vecumā. Tādēļ mums jāveido vēstures nodarbības tā, lai parādītu bērniem izteikti gudrus un stingra rakstura cilvēkus. No vispārējiem raksturiem jāpāriet pie individuālākiem, kuri vairs nav saistīti ar priekšteču virkni; citiem vārdiem, vecāku atdarināšanu nomaina svešu cilvēku raksturu un nostāju atdarināšana. Redzesloks paplašinās pāri ģimenes robežām. Tagad bērnam jānodrošina komunikācija ar dažādiem cilvēkiem, lai viņa ētermiesā varētu izlauzties no iedzimtības plūsmas. Ja līdz zobu maiņai bērnam nostiprinājās ģimenei piemītošās īpašības, tad tagad viņa žesti iegūst savu īpašo raksturu, viņš veidojas par īpašu cilvēku. Tagad iedzimtais ēteriskais apvalks ir pārrauts un uz to var iedarboties no ārpuses. To arī dara cilvēki, kuri šajā dzīves posmā atrodas bērna tuvumā. Viņu ietekmē bērns var izveidot tās īpašības, kas aplēptas viņa pašā ētermiesā. Kad pēc 7. dzīves gada ētermiesā top brīva, attīstās pamati, kurus cilvēks ir atnesis no savas iepriekšējās inkarnācijas. Tādēļ skolotājam, kur vien iespējams, jāatkāpjas no vecajiem – kā vienīgajiem pareizajiem – audzināšanas principiem un vairāk jāpievērš uzmanība tam, kā bērnam izpaužas līdzī atnestais, jo tagad ar atbrīvotās ētermiesas starpniecību viņa iekšējiem orgāniem jānostiprinās un jāaug. Līdz 7. dzīves gadam tika veidoti un plastiski izstrādāti fiziskie orgāni ar tiem piemītošajiem fiziskajiem spēkiem, tagad šajos augošajos orgānos mums jāiestrādā visas ēteriskās īpašības: sirdsapziņa, morāle, gribasspēks. Mums jāattīsta tēlainība, kas ir cieši saistīta ar tīru prieka pārdzīvojumu par dabas parādībām. Tam jāiekļūst cilvēkā tik dziļi, lai caurstrāvotu viņa ētermiesu. Cilvēkam spēcīgs raksturs var būt tikai tad, ja viņš brīvi attīsta savu ētermiesu. Audzinātājam sev šajā laikā jāsaka: tu nevari to veidot pēc saviem ieskatiem, tu sabojāsi to uz visu mūžu, ja nepadzīdēsi, kas ir pārcēlies no agrākās ētermiesas. Tādēļ arī fiziskie vingrinājumi jāorganizē tā, lai bērns justu, ka viņš aug, kļūst lielāks un stiprāks. Viņam jābūt ne vien fiziskai, bet arī morālai sajūtai: „es kļūstu lielāks”, „es augu”. Tas ētermiesu veido tikpat plastisku, kā fiziskais princips fizisko miesu.

Kamēr fiziskais mātes apvalks apņem bērna fizisko miesu, veidojas viņa fiziskie orgāni. Tāpat arī astrālais apvalks apņem bērna līdzatnestās astrālās īpašības, un tikai līdz ar dzimumbriedumu cilvēks iziet pasaulē ar brīvu astrālo miesu. Tikai tagad viņš var spriest, kritizēt, veidot jēdzienus. Mazākā vecumā to būtu stipri par agru no bērna prasīt. Tad cilvēkam vēl nav jābūt saviem uzskatiem vai reliģiskai pārliecībai, jo to viņš var veidot tikai tad, ja ir piedzimis astrālā miesa. Līdz tam viņš vadās pēc cilvēkiem, kuriem ir sava stingra pārliecība, un no viņiem saņem ierosmi, kam ticēt un kam nē. Ja šajā vecumā runā par pašnoteikšanos, tad rodas astrāla karikatūra. No okultā redzespunkta nav iespējams mudināt jaunu cilvēku pievērsties kādai ticībai. Ir bezjēdzīgi un attīstībai kaitīgi, ja bērns šajā vecumā saka: Man ir sava ticība. Tā ir zīme, ka šī cilvēka audzināšanā kaut kas ticis palaists garām un viņš nav varējis izveidot sevī to vareno spēku, kas nobriest tieši pamatotas, cieņā balstītas autoritātes ietekmē. Astrālā miesa piedzimst šajā laikā, un tālāk – līdz 14 gadu vecumam – tajā pamazām nobriest spriestspēja, kas ved pie noteiktas pārliecības. Tas ir laiks, kad cilvēka sejā atspoguļojas viņa reliģiskās, morālās jūtas un mākslinieciskie sasniegumi. Pateicoties tam, viņš nostājas pasaulē kā atsevišķa individualitāte. Tā tas ilgst līdz 21. – 22. dzīves gadam.

Svarīgs brīdis iestājas, kad, sasniedzis dzimumbriedumu, cilvēks satiekas ar pretējā dzimuma cilvēku. Viss pārejošais ir līdzība, tāpat arī vīrieša un sievietes satikšanās ir zināms simbols. Pamazām mostoties mīlestībai pret otru cilvēku, mostas arī personiskā attieksme pret savu apkārtni; līdz tam šī attieksme bija vispārcilvēciska. Tagad ir iespēja veidot **paša spriedumu** un paša attieksmi pret ārējo pasauli. Atveras astrālais fonds, ko cilvēks atnesis līdzī un kas tikai tagad var brīvi attīstīties. Visi augstie **ideāli**, visas skaistās dzīves cerības un gaidas, kas arī ir līdzī atnestais astrālais fonds – tie ir spēki, kuriem jābūt jauniešu rīcībā. Pareizi attīstās tas, kurš absolvē savu mācību laiku, pamazām izpaužot visu, kas viņā ielikts kā spējas un talanti; tātad, nevis to, kas viņā ielikts no pasaules, bet to, kas ir atnests līdzī šajā dzīvē. Ideāli nepastāv tāpat vien. Mūsos rosās spēks, kas nosaka jaunieša tieksmi iziet ārā no sevis. Un nav nekā sliktāka nākamai dzīvei kā situācija, kad šie spēki neizpaužas līdz 20. dzīves gadam kā dzīves cerības un ilgas, jo tie ir reāli spēki. Jo vairāk mēs spējam veicināt iekšējā fonda izpausmi, jo labāk palīdzam cilvēkam attīstīties. Tikai ap 23. dzīves gadu viss viņa potenciāls ir atklāts, un cilvēks var sākt savus klejojumu gadus. Tikai tagad ir piedzimis viņa Es, un cilvēks var nostāties pasaulē kā **brīva personība**.

Tagad tas, ko viņa Es, pareizāk – visi viņa četri locekļi ir izstrādājuši, var bez starpniekiem komunicēt ar pasauli un tās īstenību. Tagad pilnīgi brīvi darbojas cilvēka iekšējā dzīves pieredze. Ja viņš to dara agrāk, tad labākās dotības un spēki, ko viņš ir atnesis līdzī kā fondu, tiek sabojāti, pat sabeigti. Mēs grēkojam jauniešu priekšā, ja ļaujām dzīves prozai iedarboties agrāk. Tikai tagad cilvēks nobriest un var mācīties no dzīves. Viņš attīstās līdz saviem meistargadiem, kas pienāk starp 28. un 35. dzīves gadu, lai gan šo periodu nedrīkst uztvert pārāk pedantiski.

Ap 35. dzīves gadu tiek sasniegts cilvēka dzīves vidus, kas visos laikos, kad vēl bija zināms kaut kas no garazinātnes, tika uzskatīts par ļoti svarīgu notikumu. Ja līdz 21 gadam cilvēks ir izvilcis no savām trim miesām visu, kas tajās iepriekš bijis ielikts, un līdz 28 gadiem saņēmis no apkārtējās pasaules visu, ko tā viņam šajā laikā varējusi brīvi piedāvāt, tad tagad viņš sāk brīvi strādāt pie savām miesām un, pirmkārt, stiprināt astrālo daļu. Līdz šim viņš mācījās no apkārtējās vides un par apkārtējo vidi, tagad viņa spriedumi iegūst zināmu nestspēju apkārt esošo cilvēku acīs, un cilvēks dara pareizi, ja līdz šim brīdim nesteidzas formulēt savu spriedumu par pasauli. Mums vajadzētu stabilizēt savus spriedumus tikai ap 35. dzīves gadu. Tad astrālā miesa kļūst arvien biezāka. Ja līdz šim mēs vingrinājāmies, tad tagad drīkstam darboties. Tagad mūsu domas sāk kaut ko nozīmēt arī citiem. Sākot darīt kaut ko pasaules labā, cilvēks noliek savus spriedumus uz svaru kausiem. No klaiņotāja viņš kļūst par padomdevēju, un citi var vadīties pēc viņa.

Ar 35. dzīves gadu pieredze var kļūt par **gudrību**. Ar 38. dzīves gadu iestājas brīdis, kas fiziskajā dzīvē ir raksturīgs ar astrālās un ēteriskās miesas atkāpšanos no ārpasaules. Līdz 21. dzīves gadam un vēlāk astrālā miesa darbojas Es elementā, proti, asinīs un nervu sistēmā. Tur tā darbojas, audzējot, nostiprinot un konsolidējot to, kā rezultātā cilvēks iegūst zināmu blīvumu. Pareizi kristalizētais viņa domu un jūtu pasaulē tiek saskaņots un izpausts drosmē un garīgā aktivitātē. Tādēļ šo laiku var saukt arī par asins un nervu sistēmas izveides posmu. Šis laiks noslēdzas ap 35. gadu, kad ēteriskā miesa sāk atkāpties no darbības fiziskajā miesā. Tādēļ raksturīgi, ka, sākot ar šo dzīves viduspunktu, cilvēks pārstāj augt, konsolidējas, ķermenī sāk nogulsnēties tauki un muskuļi kļūst stingrāki. Tas notiek, jo ēteriskā miesa sāk atkāpties. Tādēļ atbrīvojas arī ēteriskās miesas spēki, jo tiem vairs nav jāstrādā pie fiziskās miesas, un tā saplūst ar to, ko cilvēks ir izstrādājis iekšēji. Cilvēks kļūst vieds. Tādēļ agrāk mūsu senči zināja, ka cilvēka padoms nozīmi sabiedrības dzīvē iegūst tikai tad, kad ēteriskā miesa atkāpjas no fiziskās. Tad var sākt darboties sabiedriskajā dzīvē, viņa spējas un dotības kļūst nozīmīgas valstij un sabiedrībai.

Sākot ar 35. dzīves gadu, cilvēks arvien vairāk atkāpjas savā iekšējā pasaulē. Priekšplānā vairs nav jaunības ieceres un ilgas, toties viņam ir savi spriedumi, kas pelna zināmu atzinību sabiedrības acīs. Mēs redzam arī, ka pavājinās spēks, kas atkarīgs no fiziskās miesas, piemēram, atmiņa. Un tagad mēs nonākam pie laika ap 50. dzīves gadu, kad arī fiziskais princips atkāpjas, cilvēkam arvien vairāk mineralizējoties, bet audiem atslābstot. Fiziskais princips arvien vairāk savienojas ar ēterisko, un tas, kas norisinājās kaulos, muskuļos, asinīs un nervos, uzsāk savu atsevišķu dzīvi. Cilvēks kļūst arvien garīgāks. Katrā ziņā to veicina pareizi virzīta agrīnā audzināšana, kad astrālajai miesai arī kas jāsaņem. Ja astrālā miesa jaunībā nav piedzīvojusi pietiekami daudz prieka, tad šajā brīdī nav, kam iekļauties biežākā ēteriskajā miesā. Bez tās cilvēks nevar attīstīt bagātu iekšējo dzīvi un vecumdienās neizbēgami kļūst bērnišķīgs. Tie, kuri jaunībā nav saņēmuši svaigus spēkus, tagad sāk novīst, izkalst un izžūt. To ir ārkārtīgi svarīgi novērot tieši garazinātniski.

Vislabākais laiks spirituālām nodarbībām ir 35. dzīves gads. Tad atbrīvojas spēki, kas līdz šim darbojās ķermenī. Tagad tie ir cilvēka rīcībā, un viņš var tos izmantot. Tādēļ īpaši labs karmiskais liktenis ir tad, ja cilvēks nesāk okulto attīstību pārāk vēlu. Kamēr jāvērs savi spēki uz āru, viņš nevar vērst tos uz iekšu. Tādēļ brīdis ap 35. dzīves gadu jāuzskata par dabiskās dzīves kulminācijas punktu. Pirmajā dzīves pusē viss attīstās samērā ritmiski, turpretī otrajā pusē robežas vairs nav tik noteiktas. Lai arī garazinātne vienmēr norāda zināmas robežas katram dzīves posmam, tās tomēr nav precīzas.

Šai ziņā mēs vēl tikai izstrādājam nākotni. Tas, ko cilvēki iekšēji izstrādā lielā vecumā, nākotnē būs orgānus un ķermeni veidojošs spēks, kas vēlāk darbosies arī pasaules kosmosā. Nākotnē būs kas tāds, ko mēs jau tagad varam novērot dzīves pirmajā pusē. Šis iedalījums jauniešiem var likties diezgan nomācošs, taču, patiesi uzņemot sevī garazinātnes mācības, to tā vairs neizjūt. Ja jūs pārlūkosiet cilvēka dzīvi no augstāka redzespunkta, tad redzēsiet, ka tieši šāds dzīves redzējums ļauj cilvēkam pareizi un gluži praktiski to izmantot. Cilvēkam jāvingrinās pacietībā gaidot, kamēr izveidojas orgāni, ar kuriem varētu pareizi darboties tiem atbilstošajā sfērā.